

Een gedeelte van het bestuur van de Vereniging tijdens de wintervergadering op zaterdag 20 november 1993 in de Grootte Sociëteit te Zwolle. V.l.n.r. Piet den Otter, Jan ten Hove, Frans Berkenvelder, Godert ten Cate en Jos de Groot.

Aandachtig luisterende leden van de VORG tijdens de wintervergadering van 1993.

Jaarverslag 1993

Bestuur

Vergaderingen van het bestuur werden gehouden op 27 januari, 31 maart, 23 juni en 22 september. Alle vergaderingen vonden plaats in het gemeentearchief te Zwolle.

In de algemene ledenvergadering van 20 november werd het bestuurslid prof.dr.A.J. Jelsma bij acclamatie herkozen.

Op 1 januari 1994 bestond het bestuur uit drs. F.C. Berkenvelder (voorzitter), drs. J. ten Hove (secretaris), mr. G.B.P.H. ten Kate (penningmeester), mevr. drs. M.H. Breitbarth-Van der Stok, J.C.H. de Groot, prof. dr. A.J. Jelsma, mevr. drs. E. Kalsbeek-barones Schimmelpenninck van der Oye, W.H. Kuiper, prof. mr. J.H.A. Lokin, drs. P.W.J. den Otter en mr. C.J.D. Waal.

De redactiecommissie bestond uit J.C.H. de Groot (voorzitter), A.J. Mensema (secretaris), mr. E.D. Eijken, dr. M.A.M. Franken, dr. J.A.M.C. Hilbrink, prof. dr. A.J. Jelsma, mevr. M. Mengelberg-van Haeren en mevr. drs. E.T. Suir.

Mevrouw B. Rademaker-Helfferich te Deventer was als bibliothecaresse werkzaam.

Financiën

De rekening over 1992 sloot af met een negatief saldo van f 1.908,17. De voornaamste post aan de uitgavenzijde werd gevormd door de kosten voor de jaarbundel, die f 27.124,99 bedroegen. Tot de baten behoorde een subsidie van de provincie ad f 8.739, benevens ontvangsten aan contributies ad f 20.324,98.

In de begroting 1994 werden de kosten voor de jaarbundel geschat op f 24.000, en de ontvangsten aan contributies op f 25.000.

Leden

Ter kennis van het bestuur kwam in 1993 het overlijden van de leden mevr. Ten Hoeve te Enschede, S. Tattersall te Enschede, mevr. C. Creemers te Vilsteren, H.P. Gelderman te Vey Taux (Zwitserland), L. Brink te Almelo, D. Westerhof te Bergen op Zoom, K.D. Schönfeld Wichers te Rijssen, jhr. dr. ir. M. Gevers te Eindhoven en mr. dr. E. ten Tooren te Nieuwleusen.

Tot de vereniging traden 10 nieuwe leden toe: advocaten en procureurs Dijks, Leijssen en Stellingwerf te Enschede, L. de Jonge te Steenwijk, ing.

B.J. Keukenkamp te Peize, mr. H.A.A. Kienhuis te Holten, mr. J.A.M. Oude Lansink te Fleringen, J.W. Rethmeier te Almelo, de heer en mevr. P. de Reyger sr. te Haarlem, H. Schulte te Rijssen, J.L. Verstege te Eindhoven en S. Zwanepol te Ermelo.

8 leden beëindigden hun lidmaatschap.

Per 1 januari 1994 had de vereniging 579 leden, waarvan 1 erelid, 497 gewone leden, 70 gezinsleden, 5 jeugdleden, 3 gratis leden en 3 donateurs.

Algemene ledenvergadering

De wintervergadering werd gehouden op zaterdag 20 november 1993 in de Groote Sociëteit te Zwolle. Aan deze bijeenkomst namen 41 leden deel. Na het welkomstwoord wees voorzitter drs. F.C. Berkenvelder onder het agendapunt 'Mededelingen' op het verschijnen van deel 40 in de reeks 'Werken' van de vereniging, een bij uitgeverij Matrijs te Utrecht verschenen dissertatie van Chr. Kolman, *Naer de eijsch van 't werck'. De organisatie van het bouwen te Kampen 1450-1650*. In dit belangwekkende werk wordt met name ingegaan op de maatschappelijke achtergronden van het bouwen in deze periode: welke personen en instellingen waren daarbij betrokken en wat was hun onderlinge relatie.

Tijdens het huishoudelijk gedeelte werden de overledenen herdacht en de namen van de nieuwe leden voorgelezen.

Onder het agendapunt 'Bestuurssamenstelling' kwam de verkiezing aan de orde van een bestuurslid wegens het periodiek aftreden van prof. dr. A.J. Jelsma, die zich herkiesbaar had gesteld en bij acclamatie werd herkozen.

Tevens werden de jaarrekening 1991 en de begroting 1993 vastgesteld en de penningmeester voor zijn gevoerde beleid gedechargeerd. Tot leden van de nieuwe kascommissie werden benoemd drs. Th.M. van Mierlo te Kampen en J.W.F. baron van Wassenaar te Voorburg.

Een voorstel van het bestuur over te gaan tot een contributieverhoging van f 10 werd door de ledenvergadering goedgekeurd.

Museumbeleid

Vervolgens stond het door het bestuur gevoerde beleid m.b.t. de VORG-collectie in het POM op de agenda. In de loop van 1992 maakte de provincie het voornemen bekend haar bemoeienis met het POM te staken. Het bestuur van de VORG betreurde deze beslissing, omdat zij van mening is dat het POM een duidelijk 'boven-Zwols' karakter heeft. Dat komt ook tot uiting in de collectie, die voor meer dan de helft in bruikleen is van de VORG. Sinds de oprichting in 1954 van de huidige stichting POM heeft de vereniging de bestuurlijke verantwoordelijkheid gedeeld met de subsidiegevers. Aanvankelijk waren dat het rijk, de provincie Overijssel en de gemeente Zwolle. Het rijk heeft zich hieruit al eerder teruggetrokken, zodat de gemeente Zwolle nu als enige mede-verantwoordelijke overblijft. Het bestuur van de VORG, dat op deze gang van zaken geen invloed kon uitoefenen, stelde zich op het standpunt dat het niet in eerste instantie van

belang was met wie de verantwoordelijkheid voor het museum gedeeld wordt, maar op welke wijze dit geregeld is.

Tijdens de bestuursvergadering van 22 maart 1993 werd een commissie ingesteld, die tot taak kreeg zich te beraden op de toekomst van de VORG-collectie in het POM. Deze commissie, samengesteld uit drs. F.C. Berkenvelder, mevr. drs. M.H. Breitbarth-Van der Stok, drs. P.W.J. den Otter en drs. C.G.A.A. Brekelmans, heeft met vertegenwoordigers van de gemeente Zwolle en de provincie Overijssel gesprekken gevoerd, teneinde meer duidelijkheid te krijgen over de bij de diverse instanties aanwezige denkbeelden m.b.t. het POM. De vraag welke rol de VORG-collectie hierin zal spelen, stond daarbij centraal.

Tijdens deze gesprekken heeft de commissie duidelijk gemaakt, dat de collectie van de VORG alleen dan tot haar recht komt, wanneer deze tentoongesteld wordt in een museum met een duidelijk Overijsselse, c.q. regionale (te weten Westoverijsselse) signatuur. Uit de inmiddels verschenen Nota Museumbeleid van de gemeente Zwolle blijkt, dat ook de gemeente Zwolle zich voorstelt, dat het POM in de toekomst een duidelijk 'boven-Zwols' karakter moet uitdragen. Het bestuur van de VORG hecht hier, gezien het karakter van haar collectie, zeer aan en wil graag de uitdrukkelijke toezegging dat deze doelstelling ook in de toekomst gehandhaafd zal worden. Indien het POM een andere structuur mocht krijgen, wil de VORG een overeenkomst met de nieuwe verantwoordelijke instantie ten aanzien van het museum sluiten. Hierin moet de regionale doelstelling van het POM duidelijk en expliciet verwoord worden. Ook zal de collectie van de VORG op adequate wijze beschreven moeten zijn, zodat misverstanden over eigendomsrecht ten aanzien van bepaalde museale objecten in de toekomst vermeden worden.

Vanzelfsprekend dient ook in de toekomst een goed materieel beheer van de VORG-collectie gegarandeerd te zijn. Om het belang van de collectie van de vereniging voor het POM tot uiting te laten komen, verlangt de VORG tevens dat periodiek aandacht wordt geschonken aan de collectie van de vereniging door een speciaal daaraan gewijde tentoonstelling. Ook verlangt de VORG dat in de te sluiten overeenkomst wordt opgenomen, dat eens in de twee jaar in een bespreking tussen het bestuur van de VORG en de voor het POM nieuwe stijl politiek verantwoordelijke een toetsing van de overeenkomst plaatsvindt. Over de rol van de VORG in de toekomstige bestuurs- en organisatiestructuur van het POM wil het bestuur zich nog verder beraden.

Na een korte discussie betuigden de aanwezige leden hun instemming met de door het bestuur gevolgde handelswijze.

Bijsterbos-prijs en presentatie van het eerste exemplaar van de Overijsselse Historische Bijdragen 1993

Vervolgens werd overgegaan tot de uitreiking van de Bijsterbos-prijs 1993. Deze prijs is in 1989 door de VORG ingesteld met het doel de studie in de geschiedenis van Overijssel door met name beginnende onderzoekers aan

te moedigen. De prijs wordt om de drie jaar toegekend aan een oorspronkelijke, niet eerder verschenen studie, die betrekking heeft op de Overijsselse gewestelijke of lokale geschiedenis in de ruimste zin van het woord, bij voorkeur gebaseerd op bronnenonderzoek en met een omvang van tenminste 5000 woorden. In aanmerking komen studies, die binnen een bepaalde periode van drie jaar gepubliceerd zijn of gepubliceerd zullen worden in de Overijsselse Historische Bijdragen of een andere uitgave van de vereniging. Aan de prijs is een geldbedrag van 2000 gulden verbonden.

Een commissie, bestaande uit de heren mr. E.D. Eijken, dr. M.A.M. Franken, J.C.H. de Groot en A.J. Mensema, heeft de publikaties die zijn verschenen in de periode 1991-1993 beoordeeld. Op voorstel van deze commissie heeft het bestuur van de VORG besloten de Bijsterbos-prijs 1993 toe te kennen aan dr. ing. Ronald Stenvert voor zijn artikel *Bouwers en bouwkundigen in Twente 1866-1906*, verschenen in de Overijsselse Historische Bijdragen, 108e stuk, 1993.

Op grond van de volgende overwegingen is de commissie tot haar voordracht gekomen. De auteur heeft met bovengenoemde studie baanbrekend werk verricht en daarmee een nieuw perspectief geopend op de ontginning van het grotendeels nog braakliggend terrein van de geschiedenis van de bouwers, de bouwkundigen en het bouwproces in ons land. Op inventieve wijze heeft hij daartoe geput uit nieuw bronnenmateriaal. De daaruit voortvloeiende kwantitatieve gegevens heeft hij wetenschappelijk geanalyseerd en genuanceerd geïnterpreteerd. Zowel aan het begin als aan het eind van zijn artikel geeft de auteur er blijk van de bevindingen van zijn onderzoek te kunnen plaatsen binnen het grotere kader van de regionale en nationale geschiedenis in het door hem behandelde tijdvak. Zijn methode van onderzoek biedt een betrouwbaar spoor voor soortgelijke studies in andere regio's.

Na het dankwoord van de heer Stenvert overhandigde de voorzitter van de redactiecommissie, J.C.H. de Groot, het eerste exemplaar van de bundel 1993 aan voorzitter drs. F.C. Berkenvelder. Voor het eerst sedert vele jaren verscheen de bundel dus voor het einde van het jaar, waarvoor een woord van hulde aan de redactiecommissie zeker op zijn plaats is.

Lezingen

Na de lunch hield mevr. dr. H. Kaag-Van der Boon een lezing met lichtbeelden over de 'Waterstaatkundige geschiedenis van het Land van Volkenhove sedert 1800, vanuit historisch-geografisch perspectief'. In een interessant betoog ging de spreker in op de totstandkoming van het landschap aldaar in de afgelopen eeuwen.

Vervolgens hield mevr. dr. L.H. Albers een lezing met lichtbeelden over 'Het heden van het verleden: tuinhistorie van enkele Overijsselse buitenplaatsen'. Op boeiende wijze nam de spreker de aanwezigen mee op een imaginaire wandeling in de tuinen van buitenplaatsen als de Aalshorst, het Nijenhuis, de Kolkhof en de Alerdinck.

Tegen 16.00 sloot de voorzitter de geslaagde bijeenkomst af.

Excursie

Dit jaar bleef de zomereexcursie niet binnen de grenzen van Overijssel. Op zaterdag 15 mei 1993 bezochten 42 leden Osnabrück. Nadat de deelnemers zich hadden verzameld bij het NS-station te Hengelo, werd de reis naar de Duitse stad per bus ondernomen. Als eerste stond de bezichtiging van de Dom en het Diözesanmuseum onder leiding van mevr. drs. M.H. Breitbarth-Van der Stok op het programma. In de overwegend romaanse kerk waren verscheidene bijzondere kerkelijke kunstwerken te zien. Na de lunch werd een stadswandeling gemaakt onder leiding van een VVV-gids, die de leden langs de historische hoogtepunten van de stad voerde. Ter afsluiting van de excursie werd een bezoek gebracht aan het plaatselijke museum voor Cultuurgeschiedenis.

POM

Het onderzoek naar de omvang en samenstelling van de door het POM beheerde bezittingen van de vereniging werd voortgezet.

Publikaties

De redactiecommissie vergaderde verschillende malen over de aangeleverde artikelen en stukken. Deze vergaderingen vonden plaats in het Rijksarchief in Overijssel te Zwolle. Dikwijls was het moeilijk om uit de copij – die meestal van goede gehalte was – een keuze te maken voor de bundel 'Overijsselse Historische Bijdragen'. Het stemde de redactie tot tevredenheid dat de bundel tijdens de najaarsvergadering aan de leden kon worden aangeboden. Niet onvermeld mag blijven het plezierige contact met de drukkerij Waanders te Zwolle.

Bibliotheek

De werkzaamheden ten behoeve van de bibliotheek, waaronder collectievorming en onderhoud, vonden op normale wijze doorgang. De collectie werd verscheidene malen door de bibliothecaresse gebruikt voor het beantwoorden van vragen.